

Dkt. David L. Mathewson, Theolojia ya Agano Jipya, Kipindi cha 2, Mwanzo wa Theolojia ya Agano Jipya katika Mwanzo 1-3

© 2024 Dave Mathewson na Ted Hildebrandt

Huyu ni Dkt. Dave Mathewson katika mfululizo wake wa mihadhara kuhusu Theolojia ya Agano Jipya. Huu ni kipindi cha 2, Mwanzo wa Theolojia ya Agano Jipya katika Mwanzo 1-3.

Tulianza kutazama theolojia ya Agano Jipya kulingana na mwanzo wake, na nilikushauri, na wengine wamependekeza vivyo hivyo, kwamba Mwanzo, kwa namna fulani, hutoa mwanzo, mwanzoni, sehemu ya mwanzo ya theolojia ya kibiblia na theolojia ya Agano Jipya.

Yaani, katika Mwanzo kwanza hadi tatu, tunaona mada zote kuu zikianza kujitokeza ambazo zitaendelezwa katika sehemu iliyobaki ya Agano la Kale, lakini pia tutapata kilele na maendeleo yake katika Agano Jipya pia. Na kwa hivyo, ni muhimu kwamba angalau tuanze hapo na sio kuuliza maswali yote ambayo tunaweza au tunapaswa kuuliza kuhusu Mwanzo kwanza hadi tatu, lakini angalau tuyaangalie kwa mtazamo wa jinsi mada hizo kuu za kitheolojia zinavyoanza kujitokeza katika Mwanzo kwanza na tatu. Tulisema kwamba sehemu ya kuanzia, sehemu ya kuanzia ni kwamba Mungu ndiye muumba mkuu wa vyote vilivyopo na kwamba uumbaji unadaiwa kuwepo kwake na Mungu anayesema uumbaji uwe kwa neno lake lenye nguvu.

Aina hii ya kutoa mahali pa kuanzia si tu kitabu cha Mwanzo katika Agano la Kale bali pia theolojia ya kibiblia. Ninachotaka kufanya basi ni kutoa maoni kadhaa kuhusu Mwanzo wa kwanza hadi wa tatu, tena nikizingatia si ufafanuzi wa maelezo yote ya maandishi bali kile ninachokiona kama mada kuu za kitheolojia zinazoibuka kutoka sehemu hii. Kuna vitabu viwili vya kuvutia sana, kimoja cha William Dumbrell kuhusu theolojia ya kibiblia na kingine kutoka Edeni hadi Yerusalemu Mpya.

Waandishi wote wawili wanaanza kwa kuvutia na Ufunuo 21 na 22 ili kupata mada zao kuu, na kisha wanarudi nyuma na kuanza na Mwanzo ili kufuatilia jinsi mada hizo zinavyokua. Na hakika kuna uhalali mwingi kwa hilo, lakini tena, tutaanza na Mwanzo 1 na 3 na kupata karibu mada hizo hizo na kisha kufuatilia jinsi zinavyokua na hatimaye jinsi zitakavyoishia katika Ufunuo sura ya 21 na 22. Lakini jambo la kwanza ninalotaka kusema kuhusu sura hii, Mwanzo 1 hadi 3, kuhusu theolojia ya kibiblia, ni kwamba ninachokiona kinaendelea hapa ni kwamba Mungu anaumba mazingira yanayofaa kwa watu wake.

Sasa, kuna mambo mengi yanayoendelea katika Mwanzo kwanza hadi tatu ambayo hatuwezi kuyazungumzia, na wala siko tayari kuyazungumzia yote, lakini jambo ninalotaka kuzingatia ni kwamba tunampata Mungu hapa, tena muumba mkuu wa yote yaliyopo, kwa neno lake lenye nguvu akinena vitu vikawapo, lakini Mungu anaumba nchi ambayo watu wake wanaweza kuishi na kukaa juu yake. Kwa hivyo, katika sehemu ya kwanza ya Mwanzo, sitasoma jambo lote katika sura ya kwanza, lakini utaona kwamba nitaanza na mstari wa tatu, na Mungu akasema iwe nuru, na ikawa nuru. Mungu akaona ya kuwa nuru ilikuwa njema, akatenganisha nuru na giza.

Mungu akaiita nuru mchana, na giza akaiita usiku. Kulikuwa na jioni na asubuhi siku ya kwanza. Na kuna mengi ambayo yangeweza kusemwa kuhusu kifungu hicho, lakini tena, nitapita juu yake.

Mungu akasema, na iwe anga kati ya maji ili kutenganisha maji na maji. Kwa hivyo, Mungu akaifanya anga na kutenganisha maji yaliyo juu ya anga na maji yaliyo juu yake. Na ikawa hivyo Mungu akaiita anga anga.

Ikawa jioni na asubuhi siku ya pili. Mungu akasema, Maji yaliyo chini ya mbingu na yakusanyike mahali pamoja, na nchi kavu ionekane. Ikawa hivyo, Mungu akaiita nchi kavu, na maji yaliyokusanyika akayaita bahari.

Mungu akaona ya kuwa ni vyema. Mungu akasema, Nchi na itoe mimea, mimea itoayo mbegu, na miti izaayo matunda yenye mbegu ndani yake, kulingana na aina zake mbalimbali. Ikawa hivyo; nchi ikatoa mimea, mimea itoayo mbegu, kulingana na aina zake, na miti itoayo matunda yenye mbegu, kulingana na aina zake.

Mungu akaona ya kuwa ni vyema. Ikawa jioni na asubuhi siku ya tatu. Nami nitasimama hapo hapo.

Inaendelea na kusimulia siku zingine za uumbaji, lakini unaelewa hoja. Angalia, sifa muhimu za, za umuhimu wa kuwa na nuru na giza, uh, nuru ikitenganishwa na giza, kuibuka kwa, kwa, uh, maji yakiwa na nafasi yake, kuibuka kwa mimea ya nchi kavu, na hasa miti inayozaa matunda. Ninachofikiri kinaendelea hapa ni kwamba mwandishi anaielezea nchi kama zawadi ambayo Mungu huwapa watu wake.

Mungu anaumba au anaandaa mazingira au nchi ambayo atawapa watu wake kama zawadi. Hata hivyo, nia ni kwamba waishi, na wanadamu wataishi katika nchi ambayo Mungu aliumba. Kwa hivyo kile Mungu anachofanya katika siku saba za kwanza ni, je, lengo, kwa maoni yangu, si tu sana, uh, mambo haya yalitokeaje na kuwepo? Uh, nini, ni nini, tunahesabuje asili ya mambo haya yote? Ingawa Mwanzo wa kwanza hadi wa tatu hakika inasema mengi kuhusu hilo, badala yake, naona Mungu, kusudi lote la kinachoendelea katika maelezo haya ni kwamba kile kinachoanza kujitokeza ni kitu ambacho kitafaa kwa wanadamu kuzingatia.

Sasa hii, uh, hii, nadhani , ni mada muhimu ambayo ina maana kwa mambo kadhaa. Ona kwamba, kwanza kabisa, nia ya Mungu ni kwamba wanadamu wawe hai kimwili. Hiyo ni kusema, mpango wa Mungu ni kwamba watu wake waishi kimwili juu ya uumbaji halisi.

Kwa hivyo, tangu mwanzo kabisa, tutaona hili linakuwa mada muhimu ambayo kwa kweli theolojia ya kibiblia kihistoria haijagusia kila wakati na mara nyingi imekuwa ikikosekana. Lakini baadhi ya waandishi wapya wa Agano kama vile NT Wright na wengine wameanza kuifanyia kazi sana linapokuja suala la theolojia ya kibiblia. Kuanzia mwanzo huu hadi mwanzo, mpango wa Mungu ulikuwa daima kwa wanadamu kuzingatia uumbaji wa kimwili.

Na haihitaji kufikiria sana kuona kwamba hivyo ndivyo Biblia inavyoishia katika Ufunuo 21, huku Yohana akifikiria uumbaji mpya na wanadamu wote waliokombolewa wakiishi juu ya mbingu mpya, na dunia mpya juu ya uumbaji mpya. Kwa hivyo, kusudi la Mungu kwa wanadamu halikuwa kamwe kwamba wao ni viumbe vya kiroho visivyo na miili, bali badala yake, Mungu aliwaumba kama viumbe vya kimwili ili waishi juu ya dunia halisi. Kwa hivyo tunachokiona, nadhani, katika Mwanzo moja ni kwamba Mungu anaumba dunia kama mahali pa watu wake kufurahia.

Ni kama vile anafurahia kutengeneza kitu katika Mwanzo ambacho watu wake watafurahia. Sasa, maana yake ni kwamba, kwa maoni yangu, tutaona hili katika muda mfupi katika jambo linalofuata nitakalosema, lakini kwa maoni yangu, kusudi la Mungu tangu mwanzo lilikuwa kuumba wanadamu. Kwa hivyo ninaposoma Mwanzo 1, sioni kwamba Mungu yuko, anaonyesha nguvu zake na uwezo wake na, na ubunifu wake na anaumba vitu, na kisha anafikia mwisho na, na, oh, mimi, labda ninapaswa kumfanya mtu aishi kwa kitu hiki.

Badala yake, unachokipata mwanzoni kabisa kwa Mungu akitenganisha mchana na usiku na kutenganisha maji na ardhi kavu inayochipuka na mimea na miti kwa ajili ya matunda ni kwamba Mungu anaumba mazingira ambayo yatafaa kwa watu wake, mahali ambapo watu wanaweza kuishi kweli. Na kwa hivyo, kilele cha uumbaji wake ndicho tutakachokiona, ambacho ni kuumba ubinadamu kwa mfano wake. Kwa hivyo hiyo ndiyo hoja ya kwanza ninayotaka kuisitiza. Nadhani, kutoka kwa mtazamo wa kitheolojia wa kibiblia, katika Mwanzo wa kwanza hadi wa tatu, lakini haswa katika sura mbili za kwanza, Mungu anaumba mazingira ambayo yanafaa kwa watu wake.

Anaumba mahali ambapo patakuwa pazuri kwa watu wake kuishi na kuishi. Anawapa zawadi ya nchi ili waifurahie. Jambo la pili ni kwamba Mungu kisha anaumba wanadamu kwa mfano wake.

Na kama nilivyosema, uumbaji wa wanadamu, wa kiume na wa kike, nadhani ni kilele cha uumbaji wa Mungu. Sio wazo la baadaye. Tena, Mungu hafikii mwisho na

kuamua kwamba atawafanya watu. Labda hilo lingekuwa jambo zuri kama kungekuwa na watu wa kuijaza dunia na kuifurahia.

Badala yake, tangu mwanzo, lengo lake tangu mwanzo wa uumbaji ni kutengeneza kitu ili Mungu afae kwa watu wake kuishi na kuishi. Kama wengine walivyoeelezea, wao ni kito cha taji cha shughuli za uumbaji za Mungu. Lakini Mungu anaumba wanadamu kwa mfano wake mwenyewe.

Na tutafafanua hili, na tutafafanua baadhi ya mada hizi kwa undani zaidi. Nitazishughulikia kwa undani zaidi katika sehemu iliyobaki ya kozi hii, lakini nataka tu kuzitambulisha hapa na umuhimu wake. Lakini moja ya mijadala muhimu ni, je, tunamaanisha nini tunaposema Mungu aliumba ubinadamu kwa mfano wake? Na kuna mengi ambayo yanaweza kusemwa kuhusu hilo.

Na kumekuwa na mjadala mkali kuhusu maana ya neno picha hapa. Na sitaki kuingilia hilo, na sitaki kuwa mbinafsi sana na kusema kwamba kuna njia moja tunapaswa kuangalia hili. Lakini wakati ubinadamu umeumbwa kwa mfano wa Mungu, angalau katika Mwanzo 1 na 2, nadhani msisitizo ni kwamba kama wabebaji wa sanamu wa Mungu, Adamu na Hawa wanapaswa kuwa wawakilishi wa Mungu.

Nao wanapaswa kuwa wawakilishi wa Mungu duniani. Au njia nyingine ya kuiweka, kama wasomi kadhaa wa Agano la Kale na wanatheolojia wa kibiblia walivyosema, ni kwamba Adamu na Hawa wangukuwa makamu wa watawala wa Mungu. Kama mtawala mkuu, muumba wa vyote vilivyopo, na kama mtawala mkuu juu ya viumbe vyote, sasa Mungu anaumba wanadamu kwa mfano wake.

Yaani, kama makamu wake watawala, kama wale watakaotawala badala yake. Adamu na Hawa walipaswa kutawala uumbaji wa Mungu badala yake. Yaani, Mungu alipaswa kutawala, au kwa njia nyingine ya kusema, Mungu alipaswa kutawala uumbaji kupitia wabeba sanamu zake.

Wengi wametaja desturi ya Ereze ya kale, ya mfalme akisimamisha sanamu ambayo ingekuwa mwakilishi anayeonekana wa utawala wake juu ya nchi. Na kwa hivyo sasa Adamu na Hawa ni mfano wa Mungu. Wanapaswa kuakisi na kuwakilisha utawala wa Mungu juu ya dunia yote.

Unapata hili katika sura ya 1 na mwanzo wa mistari ya 26, nami nitasoma 27 pia. Katika kilele cha sura ya 1, tulisema kilele cha shughuli ya uumbaji ya Mungu kilikuwa uumbaji wa wanadamu. Lengo lote la siku chache za kwanza za uumbaji na kuibuka kwa ardhi na mimea, n.k., lilikuwa kuunda mazingira yanayofaa.

Kwa hivyo sasa, katika mstari wa 26, Mungu akasema, na tumfanye mtu kwa mfano wetu, kwa sura yetu, wakatawale samaki wa baharini na ndege wa angani, na wanyama wa kufugwa, na nchi, na viumbe vyote vitambaavyo juu ya nchi. Kwa hivyo,

Mungu aliumba mtu kwa mfano wake. Kwa mfano wa Mungu, aliwaumba, mwanamume na mwanamke, aliwaumba.

Kwa hivyo tena, uumbaji wa Mungu wa wanadamu kwa mfano wake ni kwamba kusudi lake ni kwamba watakuwa makamu wa watawala wake. Yaani, watatawala kwa niaba yake. Watakuwa wawakilishi wa enzi kuu ya Mungu, utawala wake, juu ya uumbaji wake ambao tunamkuta Mungu akijitokeza kwa sababu ya neno la Mungu lenye nguvu katika sura ya kwanza ya Mwanzo.

Sasa, cha kufurahisha ni kwamba, Greg Beal amebishana katika sehemu kadhaa kwamba kwa kweli kinachoendelea hapa ni ubinadamu, ni agizo la ubinadamu, kwani Mungu aliwaumba Adamu na Hawa kwa mfano wake, ni kwamba wataeneza utawala na utukufu wa Mungu duniani kote. Kwa hivyo, kuanzia katika Bustani ya Edeni, ambapo katika sura ya 2 tutamkuta Mungu akiwaweka Adamu na Hawa, kuanzia na Bustani ya Edeni, Adamu na Hawa hatimaye watapanua utawala na utukufu wa Mungu katika ncha zote za dunia. Na hili, Beal anasema, ni sehemu ya agizo lao la kuzaa na kuongezeka, ambalo pia tunalipata katika Sura ya 1. Amri ya Mungu kwamba wazae na kuongezeka ni kwamba watazaa watoto, watoto wengine wenye picha ambao watajaza na kujaza dunia nzima kama wawakilishi wa enzi kuu na utukufu wa Mungu.

Sasa, hakuna shaka kwamba kuna vipengele vingine katika mfano wa Mungu. Baadhi wameashiria ukweli kwamba sisi ni watu, kwamba tuna heshima, kwamba tumepewa akili na uwezo wa kimaadili n.k., na hakika nisingependa kutilia shaka hilo. Lakini hasa katika Mwanzo sura ya 1, ninaona msisitizo ukiwa kwa wabebaji wa sanamu wa Mungu wanaoakisi na kuwakilisha ukuu wa Mungu au utawala wake juu ya dunia.

Na hivyo hiyo ndiyo mada ya pili. Kwanza kabisa, au jambo la pili ninalotaka kuisitiza, Mungu aliumba Adamu na Hawa, au Mungu aliumba dunia iwe mazingira yanayofaa, mahali ambapo watu wake wanaweza kukaa, na hatimaye, tutaona ili Mungu aweze kukaa nao duniani. Pili, Mungu anaumba Adamu na Hawa kwa mfano wake kama wabebaji wake wa sanamu ambao wataakisi utukufu wa Mungu, wataeneza utawala wa Mungu, wawe na mamlaka juu ya dunia yote, na watatawala kwa niaba yake kama watawala wake.

Kama Thomas Schreiner alivyosema katika kitabu chake cha hivi karibuni kuhusu theolojia ya kibiblia, Mungu ndiye muumba mkuu anayepanua ufalme wake juu ya ulimwengu, lakini anapanua utawala wake kupitia wanadamu, kwani kama wabebaji wa sanamu ya Mungu, lazima watawale ulimwengu kwa utukufu wa Mungu na heshima yake. Nadhani huo ni muhtasari mzuri wa kile tunachokipata katika Mwanzo 1 kuhusu Adamu na Hawa kuumbwa kwa mfano wa Mungu. Jambo la tatu ninalotaka kusema kuhusu sehemu hii ni kwamba Mungu hukaa na watu wake, au Mungu anakusudia kukaa au kuishi na watu wake.

Kwa hivyo, Mungu haumbi tu ulimwengu na kisha kuwaumba wanadamu na kuwaweka duniani kama makamu wa watawala wake, kama wawakilishi wake, na kisha kwa namna fulani anarudi mbinguni na kufikiria mambo yake mwenyewe huku makamu wa watawala wake wakiendelea na shughuli zao na labda wanamkaribisha Mungu wanapoendelea na shughuli zao. Badala yake, tunaona kwamba Mungu anakusudia kukaa na watu wake katika uumbaji. Kwa kweli, na tena, hii ni mada ambayo tutaiendeleza kwa undani zaidi baadaye, kinachoimarisha zaidi hili ni unaposoma simulizi la Mwanzo 1 na 2, hasa simulizi za baadaye za ujenzi wa Maskani na Hekalu katika Agano la Kale, kuna aina zote za miunganisho kati ya Bustani ya Edeni na Hekalu la Maskani katika sehemu nyingine za Agano la Kale.

Kwa kweli, ningesema kwamba Bustani ya Edeni haijaundwa au kuunganishwa na Hema na Hekalu la baadaye. Ni kinyume chake. Hema na Hekalu tunaloliona likiibuka baadaye katika Agano la Kale limekusudiwa kuiga Bustani ya Edeni kama mahali pa kwanza ambapo Mungu alianza kuishi na watu wake, Adamu na Hawa. Bustani ilikuwa mahali ambapo Mungu aliishi na watu wake na kuishi na watu wake, na tutashughulikia hili kwa undani zaidi baadaye, lakini kama wasomi kadhaa wa Agano la Kale na wengine wametambua, kwa mfano, agizo la Adamu katika sura ya 2 na mstari wa 15, na inaposema, Bwana Mungu alimchukua mtu huyo na kumweka katika Bustani ya Edeni ili ailime na kuitunza.

Watu kadhaa wametambua kwamba lugha hiyo ya kufanya kazi na kuitunza au kuifanyia kazi na kuitunza inakusudiwa kuashiria matumizi ya baadaye ya neno hili, likiwarejelea makuhani katika kazi zao katika Hema au Hekalu. Kwa mfano, hii ni Ezeieli sura ya 44 na mstari wa 14 katika maono ya Ezeieli ya Hekalu la wakati wa mwisho, lakini moja ambayo inaigwa na kuakisi Hekalu la sasa katika Ezeieli sura ya 44 na mstari wa 14. Baada ya hekalu kujengwa upya, nitawaweka katika usimamizi wa majukumu ya hekalu na kazi yote itakayofanywa.

Na tena, wakati mwingine unaweza kuangalia Mambo ya Nyakati ya Kwanza 23 na mstari wa 32 au Hesabu sura ya 3 na mstari wa 7 na 8. Wazo hili la kufanya kazi na kutunza au kutunza ndilo lugha inayotumika kwa kile ambacho kuhani alipaswa kufanya katika Hema au Hekalu. Na tutaona baadaye kwamba Hema lilikuwa hekalu linaloweza kubebeka; Hekalu lilikuwa Hema la kudumu zaidi, kwa hivyo si lazima nitofautishe Hema na Hekalu. Lakini hoja ni kwamba, kile ambacho Adamu alipaswa kufanya katika Bustani ya Edeni ni kitu ambacho baadaye tungefanya katika Hekalu la Kufyeka Hema.

Pia, unapata dhana hii katika baadhi ya maandishi ya Kiyahudi ya baadaye, kama vile baadhi ya fasihi ya mwisho wa dunia, kama vile Henoko wa 2 au wa 3, mafunuo ambayo hayajajumuishwa katika orodha yetu ya Agano la Kale, na kazi zingine ambapo unamkuta Adamu akielezewa kama kuhani ambaye angetunza Patakatifu pa Bustani ambapo Mungu alikuwa amemweka, na ambapo Mungu aliishi na watu wake wa kwanza. Kwa kweli unapata maandishi moja ya Kiyahudi yanayoelezea Bustani ya

Edeni kama mahali ambapo utukufu wa Mungu wa Shekina uliangaza kutoka upande mmoja wa Bustani hadi mwingine. Kwa hivyo, wazo hili ni kwamba Bustani ya Edeni ilikuwa hekalu au Hema au patakatifu ambapo Mungu aliishi, na Adamu alikuwa mtu wa kuhani ambaye alitakiwa kudumisha Patakatifu pa Bustani kama mahali pa kuishi Mungu.

Kwa hivyo, Bustani ilikuwa mahali, uumbaji wa kwanza, tena, haukuwa tu mahali ambapo Mungu aliwapa wanadamu na kuwaacha waendelea na shughuli zao na kuhakikisha kwamba wanaendelea na njia yao mara kwa mara, lakini Bustani ya Edeni, uumbaji wa kwanza, pia ulikuwa Patakatifu pa kwanza, Hekalu, mahali patakatifu ambapo Mungu aliishi na watu wake, ambapo Mungu aliishi na watu wake wa kwanza. Kwa mara nyingine tena, tutaendeleza hili kwa undani zaidi baadaye.

Wazo la nne, mada ya nne muhimu ya kukuza ambayo nadhani inatoka katika hili, ni kwamba Mungu anaingia katika uhusiano wa agano na watu wake.

Sasa, kumekuwa na mjadala mwingi kuhusu kama Mungu alianzisha agano na Adamu na Hawa. Namaanisha, jambo la kwanza kutambua ni neno agano halitumiki. Na kwa hivyo, wengine wamesema kwamba neno agano halitumiki kwa sababu hupati dhana ya agano imetajwa waziwazi au kitu kama hicho, lugha ya agano, kwamba hatuna agano hapa katika Mwanzo sura ya kwanza hadi ya tatu.

Lakini kwanza kabisa, mtu hawezi kuhukumu kwa kuzingatia tu kutokuwepo kwa neno agano, kama agano lilikuwepo hapa au la. Kwa njia ile ile ambayo mtu hawezi kuamua au kuhukumu kama wazo la ufalme wa Mungu au Masihi, au kama Yesu alikuwa Masihi, linategemea uwepo au kutokuwepo kwa neno ufalme au uwepo au kutokuwepo kwa neno Masihi. Wakati mwingine, dhana inaweza kuwepo, ingawa lugha na msamiati havipo.

Lakini mtu anapaswa kubaini kama vipengele vya agano vipo. Sasa, tena, tutazungumzia zaidi kuhusu hili baadaye tutakapoendeleza mada ya agano. Na kwa hivyo hivi sasa sitaki kuzungumzia kama kuna uumbaji wa agano au agano la neema, agano la matendo, aina tofauti za maagano sio hoja yangu.

Lakini inaonekana kwangu kwamba uhusiano wa Mungu na Adamu na Hawa ulikuwa wa agano angalau. Ikiwa unataka kusema kuna agano rasmi lililoanzishwa hapa, kuna alama zote za agano. Mungu anaingia katika uhusiano wa kibinafsi na watu wake.

Mungu ndiye mtawala mkuu anayeanzisha uhusiano huo. Mungu ndiye mtawala mkuu anayechukua hatua ya kuanzisha au kuingia katika uhusiano na watu wake. Na Mungu anaahidi kuwabariki watu wake.

Na pia kuna matokeo ikiwa watakataa kutii. Na matokeo yake ni kifo. Kwa hivyo tena, unaposoma sura ya 2, angalia katika sura ya 2 simulizi la uumbaji wa ulimwengu, lakini pia uumbaji wa Adamu na Hawa.

Nitaanza na mstari wa 15. Kwa kweli, anza na mstari wa 8. Sasa, Bwana Mungu alikuwa amepanda bustani upande wa mashariki wa Edeni, akamweka hapo huyo mtu aliyemfanya.

Bwana Mungu akachipusha miti ya kila aina kutoka bustanini, miti ya kupendeza macho na mizuri kwa chakula. Katikati ya bustani kulikuwa na Mti wa Uzima na Mti wa Ujuzi wa Mema na Mabaya. Mto ulioinywesha bustani ulitoka Edeni, ambao uligawanyika katika vichwa vinne vya maji.

Jina la wa kwanza ni Pishoni. Unazunguka nchi yote ya Havila, ambapo kuna dhahabu. Acha niruke hadi mstari wa 15.

Bwana Mungu akamtwaa huyo mtu, akamweka katika bustani ya Edeni, ailime na kuitunza. Bwana Mungu akamwamuru huyo mtu, akisema, Uko huru kula matunda ya mti wowote katika bustani, lakini usile matunda ya mti wa ujuzi wa mema na mabaya; kwa maana utakapokula matunda yake, utakufa hakika.

Na kwa hivyo, tunaona katika Mwanzo sura ya 2, moja ya vipengele vya agano ni baraka. Baraka ambayo Mungu alitoa ilikuwa uumbaji wote kwa ajili ya Adamu na Hawa kufurahia, lakini pia kulikuwa na katazo lililofuatwa na laana au matokeo ikiwa wangekataa kutii. Na hiyo ni kifo.

Kwa hivyo ingawa maneno hayapatikani hapa, inaonekana kwangu kwamba fomula ya agano la kitamaduni unayoipata kwingineko katika Agano la Kale inafaa. Na hiyo ni kwamba, nitakuwa Mungu wao, nao watakuwa watu wangu. Na tena, neno agano halipatikani, lakini inaonekana kwangu kwamba uhusiano wa Mungu na Adamu na Hawa ni wa agano na unafaa.

Mmoja wa wafanyakazi wenzangu kutoka Seminari ya Gordon Conwell huko Massachusetts, nchini Marekani, Roy Chiampa alisema hivi: Mungu huwabariki makamu wa watawala wake, na huwaweka katika paradiso ya bustani ambayo inaonyeshwa kwa njia ya pekee na uwepo wa Mungu, ambapo watapata baraka pekee mradi tu wanaheshimu kwa uaminifu amri yake ya kutokula matunda ya mti wa uzima, au samahani, amri ya kutokula matunda ya mti mmoja. Anawaonya kwamba watakufa siku watakayokula matunda yake. Na hilo linaonekana kwangu kufupisha angalau sehemu ya kile kilicho kiini cha kile tunachopata kwingineko katika Agano Jipya kuhusu maagano ambayo Mungu hufanya na watu wake.

Kwa hivyo, tutachunguza hili kwa undani zaidi baadaye katika Mwanzo, lakini pia tutaangalia maagano mengine ambayo Mungu aliyaanzisha na watu wake. Na kama

wengine walivyosema, agano hilo ndilo njia kuu katika maandiko yote ambayo Mungu anahusiana na watu wake. Na kwamba mahali pa kuanzia panaweza kuwa hapa, Katika Mwanzo sura ya kwanza, hakika unapata kwamba, mwishoni kabisa mwa uumbaji, mwishoni kabisa mwa Biblia katika Ufunuo sura ya 21, unapata uhusiano wa Mungu na watu wake katika uumbaji mpya ukiwa wa agano.

Kwa hivyo, Ufunuo sura ya 21 katika mstari wa tatu, katikati ya uumbaji mpya ambao Yohana anaona pamoja na watu wa Mungu katikati yake na Mungu akikaa pamoja na watu wake, sura ya 21 katika mstari wa tatu inasema, nami nikasikia sauti kubwa kutoka katika kiti cha enzi ikisema, Sasa makao ya Mungu ni pamoja na watu, naye atakaa pamoja nao. Watakuwa watu wake, na Mungu mwenyewe atakuwa pamoja nao na kuwa Mungu wao, ambayo ni lugha hii iliyochukuliwa moja kwa moja kutoka kwa fomula ya agano kutoka Mambo ya Walawi 26 na Ezeieli sura ya 37. Tutaangalia maandishi hayo kwa undani zaidi baadaye, lakini hakika inawezekana kwamba Biblia inapoishia juu ya uumbaji mpya na Mungu katika uhusiano wa agano na watu wake, huo ndio utimilifu wa kile tunachopata katika Mwanzo kwanza na pili na Mungu katika uhusiano wa agano na watu wake wa kwanza.

Jambo la tano ninalotaka kusema kuhusu sehemu hii ni kwamba Mungu anahitaji utii wa watu wake, ambalo nadhani linaanzisha mada nyingine muhimu sana inayohusiana na nambari nne, uhusiano wa agano, lakini pia unaojitokeza katika sehemu nyingine ya Agano Jipya la kale. Na hiyo ni kwamba, Mungu anahitaji utii wa uumbaji wake wa watu wake. Tena, sipendi kueleza kwa undani kuhusu utambulisho na kazi ya Mti wa Uzima na Mti wa Maarifa ya Mema na Mabaya.

Badala yake, nataka tu kusesitiza kwamba Mungu alihitaji utii usio na kikomo kutoka kwa Adamu na Hawa, watu wake. Sehemu ya kuwa watu wake ni kwamba wanaitikia kwa utii mapenzi ya muumba, kama ilivyoielezwa katika amri ya kutokula matunda ya mti wa ujuzi wa mema na mabaya. Sasa, ni muhimu kutambua katika muktadha huu pia, kwamba Adamu na Hawa wanaambiwa hili kwa maoni yangu, ninaposoma hili, si kama njia ya kupata sifa za Mungu au kustahili kibali cha Mungu au kupata kibali cha Mungu. Badala yake, hii ilikuwa ni jibu kwa wema wa Mungu, kwa Mungu kuwapa ardhi, kwa Mungu kuwabadilisha katika muktadha wa paradiso.

Na sasa Mungu anaishi katikati yao katika uhusiano wa kibinafsi kama jibu la haya yote. Na kama jibu la kile ambacho Mungu amefanya, Adamu na Hawa walipaswa kuitikia kwa utii usio na kikomo kwa amri ya Mungu. Tunaona kwamba utii ungeleta uzima, na kutotii kungeleta kifo.

Jambo lile lile tunalopata, masharti yale yale tunayopata baadaye katika agano la Musa kuhusiana na sheria aliyopewa Musa. Kwa hivyo, watu wa Mungu kwa kujibu utoaji wa neema wa Mungu wa uumbaji wake na uwepo wake pamoja nao, Adamu na Hawa waliulizwa kujibu kwa utii usio na kikomo kwa amri ya Mungu, ambayo

unapofika sura ya tatu ya Mwanzo, tunaona kwamba Adamu na Hawa walishindwa kutii. Walishindwa kudumisha uhusiano wa agano na Mungu.

Na hiyo ni kwamba walipaswa kuitikia kwa utii, wasile matunda ya mti wa ujuzi wa mema na mabaya. Kwa hivyo, Mwanzo wa tatu unaanza, sasa nyoka alikuwa mwerevu kuliko wanyama wote wa porini ambao Bwana Mungu alikuwa amewafanya. Akamwambia mwanamke, je, kweli Mungu alisema msile matunda ya mti wowote bustanini? Mwanamke akamwambia nyoka, tunaweza kula matunda ya miti bustanini, lakini Mungu alisema, msile matunda ya mti ulio katikati ya bustani, wala msiuguse, la sivyo mtakufa.

Nyoka akamwambia mwanamke, “Hakika hamtakufa, kwa maana Mungu anajua ya kwamba mtakapokula matunda yake, macho yenu yatafumbuliwa, nanyi mtakuwa kama Mungu, mkijua mema na mabaya.” Mwanamke alipoona ya kuwa tunda la mti huo ni zuri kwa chakula, la kupendeza macho, na pia la kutamanika kwa kupata hekima, akatwaa baadhi yake, akala; akampa na mumewe, aliyekuwa pamoja naye, naye akala.

Kisha matokeo yakaja. Kisha, macho yao yote mawili yakafumbuliwa. Wakagundua kuwa walikuwa uchi.

Kwa hiyo, wakashona majani ya mtini pamoja na kujifanyia mavazi ya kujifunika. Ndipo huyo mwanamume na mkewe wakasikia sauti ya Bwana Mungu alipokuwa akitembea bustanini wakati wa jua kupunga, wakajificha kutoka kwa Bwana Mungu kati ya miti ya bustani. Lakini Bwana Mungu akawaita na kusema, Mko wapi? Adamu akajibu, nilisikia mkisema bustanini.

Niliogopa kwa sababu nilikuwa uchi. Akasema, Ni nani aliyekuambia ulikuwa uchi? Umekula tunda la mti nililokuamuru usile? Mwanamume akasema, Mwanamke uliyempa hapa pamoja nami, ndiye aliyenipa tunda. Ndipo Bwana Mungu akamwambia mwanamke, Kwa nini umefanya hivi? Mwanamke akasema, Nyoka alinidanganya.

akamwambia nyoka, Umelaaniwa wewe kuliko wanyama wote wa kufugwa, na kuliko wanyama wote wa mwituni. Mstari wa 15, Nitaweka uadui kati yako na mwanamke, na kati ya uzao wako na uzao wake; Yeye atakuponda kichwa, na wewe utamwuma kisigino.

Sitasoma sehemu iliyobaki ya haya, lakini inavutia basi kwamba unapofuata sehemu iliyobaki ya Mwanzo, unakuta kifungu hiki cha kutisha kinatokea mara kwa mara, naye akafa naye akafa. Kwa hivyo, iwe ni nasaba, unapoanza kusoma nasaba na sura ya tano, kwa mfano, kila mtu ambaye ni mtu fulani huishia kufa kama sehemu ya laana au kile ambacho Mungu aliahidi kingetokea ikiwa Adamu na Hawa watashindwa kutimiza mwisho wao wa uhusiano wa agano. Kwa hivyo, Mungu

alihitaji utii kamili kutoka kwa watu wake ambao aliingia nao katika uhusiano wa agano.

Jambo la sita linalohusiana na hilo ambalo nataka kutaja ni kwamba wanadamu humtenda Mungu dhambi, jambo ambalo huanza mzunguko ambao utarudiwa katika Agano Jipya wa dhambi, uhamisho, na urejesho. Kwa hivyo, dhambi ya Adamu na Hawa inaonyesha kukataa kwao neno la Mungu na kukataa utawala wa Mungu katika maisha yao. Wanakuwa watawala huru.

Kwa hivyo wale walioumbwa kwa mfano wa Mungu kutawala kwa niaba yake sasa wanakuwa watawala huru. Wanakataa wema wa Mungu na neno lake. Na mmoja wa watu muhimu zaidi ambao tutawaona wakitokea baadaye ni Shetani au nyoka.

Tena, sivutiwi na uvumi kuhusu mahali ambapo Shetani alitoka. Aliibuka lini kama Shetani? Alianguka lini? Unamwonaje Shetani katikati ya uumbaji ambao Mungu alisema ni mzuri? Je, Shetani aliingia kwenye nyoka? Je, hili ni la kimfano au halisi kiasi gani? Sitaki kuingia katika mjadala kuhusu mambo haya, bali ni kutambua tu kwamba Shetani ndiye anayehusika na kuingiza dhambi na uovu katika uumbaji mwema wa Mungu, kwa kupinga mpango wa Mungu wa kuanzisha utawala wake na kueneza utukufu wake katika dunia nzima, katika uumbaji wote. Na kwa hivyo tutaona nyoka au nyoka au joka kama joka litachukua jukumu muhimu katika sehemu iliyobaki ya Agano la Kale na hasa katika Agano Jipya.

Na utamkuta akijitokeza kila mahali katika kitabu cha Ufunuo, kwa mfano. Kwa hivyo, nyoka atakuwa na jukumu muhimu katika Agano la Kale na Agano Jipya kama kitu ambacho Mungu lazima ashughulikie na kitu ambacho Mungu lazima na hatimaye atakishinda. Lakini wazo sasa ni kwamba dhambi huingia ulimwenguni, ikifuatiwa na uhamisho.

Kwa hivyo, unaposoma sehemu iliyobaki ya sura ya tatu, nitaanza na mstari wa 21 mwishoni mwa sura ya tatu. Baada ya maneno ya Mungu kwa nyoka na kwa Adamu na Hawa, mstari wa 21, Bwana Mungu aliwatengenezea Adamu na mkewe ngozi na kuwavika. Na Bwana Mungu akasema kwamba mwanadamu sasa amekuwa kama mmoja wetu, akijua mema na mabaya.

Hapaswi kuruhusiwa kunyoosha mkono wake na pia kuchukua kutoka kwenye mti wa uzima na kula na kuishi milele. Kwa hiyo, Bwana Mungu akamtoa kutoka bustani ya Edeni ili ailime ardhi ambayo alikuwa ametolewa. Baada ya kuwafukuza, akawaweka upande wa mashariki wa bustani ya Edeni, Karibea, na upanga wa moto ukawaka huku na huko kulinda njia ya Mti wa Uzima.

Kwa hivyo, hoja ni kwamba unapata mwanzo wa muundo utakaotokea baadaye. Na kwamba dhambi sasa imeingia ulimwenguni, ikifuatiwa na uhamisho wa Adamu na Hawa. Kwa hivyo, Adamu na Hawa wanaondolewa kutoka bustani ya Edeni,

patakatifu, bustani ya hekalu, mahali pa makao ya Mungu, mahali pa uwepo wa Mungu.

Wanatupwa nje ya bustani. Na mlango wa bustani unalindwa na viumbe wawili wa malaika. Na tena, nataka utambue kurudi kwenye sehemu ya pili, nadhani, au ya tatu kwenye bustani ndipo mahali ambapo Mungu anakaa na watu wake.

Angalia taswira zote za hekalu, walinzi wa malaika wanaolinda mlango wa mashariki. Kwa mfano, katika Ezeieli sura ya 43, mashariki ndio upande ambao uwepo wa Mungu huingia hekaluni. Kwa hivyo sasa ni upande wa mashariki wa Bustani ya Edeni unaolindwa kwa sababu ni patakatifu pa Mungu.

Ni hekalu la Mungu, mahali ambapo Mungu hukaa na watu wake. Na kwa hivyo unapata muundo huu ukiibuka wa dhambi, uhamisho, na urejesho. Hapa, tunapata dhambi na uhamisho.

Adamu na Hawa wanafanya dhambi. Wanakataa kutunza uhusiano wa agano. Wanaasi amri ya Mungu.

Na sasa wamefukuzwa kutoka bustanini, mahali pa uwepo wa Mungu. Tutaona hili linatarajia tena, mada itakayojirudia tena. Wakati taifa la Israeli, katika historia ya Israeli, litakapokataa kutii, watakiuka amri ya Mungu, wataavunja uhusiano wa agano, na wao pia watafukuzwa kutoka nchi yao, kutoka mahali pa uwepo wa Mungu, kutoka patakatifu pa hekalu ambapo Mungu anakaa na watu wake.

Sasa, sehemu ya tatu ya hiyo ni urejesho. Katikati ya dhambi ya mwanadamu, katika Mwanzo sura ya tatu, katikati ya hili, tunapata mwanga wa matumaini ya urejesho na ukombozi na ukombozi wa kile ambacho sasa kimeharibiwa kwa sababu ya dhambi ya Mungu. Labda kile ambacho kimekuwa mojawapo ya sehemu zinazojulikana zaidi, angalau katika Mwanzo, katika sura hizi za kwanza ni sura ya tatu na mistari ya 15 na 16.

Nitasoma mistari wa 15. Nami nitaweka uadui kati yako na mwanamke, kati ya uzao wako na uzao wake; yeye atakuponda kichwa, nawe utamwuma kisigino.

Na hivyo ndivyo ilivyo. Inavyoonekana, mistari huu unatarajia kile ambacho baadhi wamekiita uinjilisti wa awali, chochote unachotaka kukiita; mistari huu unaonekana kutarajia kushindwa kwa mwisho kwa nyoka kwa pigo la kuponda lililotolewa na mbegu ya mwanamke. Sasa, hakika tuko mbali na kile tunachokipata katika Agano Jipya na kile tunachokipata, kwa mfano, katika kitabu cha Ufunuo, ambapo mistari huu utachukuliwa na kuendelezwa. Hakika tuko mbali na hilo, lakini angalau katika hatua hii, nadhani tunapata matarajio ya urejesho katika mfumo wa ahadi ya Mungu ya hatimaye kumshinda nyoka na uzao wake kwa pigo la kuponda litakalotoka kwa mbegu ya mwanamke.

Pia, labda tunapaswa kusoma sura ya tatu na mstari wa 21, ambapo inasema, Bwana Mungu aliwafanyia Adamu na mkewe mavazi ya ngozi na kuwavika. Wengi wameona katika hili kama ishara nyingine au ishara ya utoaji wa Mungu kwa watu wake kufuatia tendo lao la kutotii. Sasa, jambo lingine la kusema kuhusu sehemu hii ni tunapofikiria kuhusu ukombozi wa Mungu na urejesho wa watu wake ni kwamba nadhani hatupaswi kuiwekea mipaka kwa watu wa Mungu pekee.

Tunapofikiria ukombozi wa Mungu, tunafikiria wokovu. Tunafikiria Mungu akiwaokoa watu wake. Hakika, hiyo ni kweli. Tayari tumeona ubinadamu kama kilele, kito cha uumbaji wa Mungu.

Tunasoma kuhusu mpango wa Mungu wa kuwakomboa watu wake kama mojawapo ya mada kuu zinazojitokeza katika Agano la Kale na Jipya. Hakika, hilo ni sahihi katika ngazi moja, lakini ni muhimu kutoliweka kikomo kwa hilo. Mungu hatarejesha na kuwaokoa watu wake tu, bali hatimaye Mungu atarejesha uumbaji wote.

Kwa maneno mengine, Mungu haumbi ulimwengu kisha huweka ubinadamu katikati yake na kisha huamua kuwaokoa wanadamu bali huondoa kila kitu kingine. Badala yake, kama Desmond Alexander, aliyeandika kitabu Kutoka Edeni hadi Yerusalemu Mpya, aina ya utangulizi wa theolojia ya kibiblia, alivyosema, kufuatia dhambi ya Mwanzo 3, hadithi tata inayofuata inazingatia jinsi dunia inaweza tena kuwa mahali pa kuishi pamoja na Mungu na wanadamu. Kwa hivyo, nadhani hilo ni muhimu.

Hadithi changamano itakayofuata Mwanzo 3, hadithi changamano inayofuata inazingatia jinsi dunia inaweza tena kuwa makao yanayoshirikiwa na Mungu na wanadamu, ambayo ilikuwa nia ya Mungu katika Mwanzo 1-3, kwamba dunia ingewekwa si tu kama zawadi ambayo Mungu huwapa watu wake kwa ajili ya starehe yao na kama mahali pazuri pa kuishi bali pia kama mahali ambapo Mungu anaweza kukaa nao. Mungu anaweza kukaa nao. Tayari tumeona katika sehemu nyingi Bustani ya Edeni, uumbaji wa kwanza, inaelezewa kama au inaonyeshwa kama patakatifu.

Imeonyeshwa katika lugha tunayoiona ikitumika kwenye Hema na Hekalu baadaye katika Agano la Kale. Kwa hivyo, kile ambacho Mungu lazima afanye basi si kuwaokoa watu wake kutoka kwa dhambi zao tu, ingawa labda hiyo ndiyo kiini chake, lakini wakati huo huo, Mungu ataikomboa dunia kama mahali ambapo watu wake waliokombolewa watakaa na ambapo Mungu atakaa pamoja nao. Mungu atarejeshaje uumbaji wote kama makao ambayo yatashirikiwa na yeye na watu wake? Na kwa kweli, tena, kuruka mbele kidogo, unapofika mwisho wa Biblia katika Ufunuo 21 na 22, hiyo ndiyo hasa unayoona kuwa lengo la mwisho la Mwanzo 1 na 2 limefikwa.

Uumbaji unarudishwa tena kama mahali ambapo Mungu atakaa na watu wake. Uumbaji wenyewe umekombolewa. Umekuwa hekalu, patakatifu, mahali pa kukaa

ambapo Mungu anakaa katika uhusiano wa agano na watu wake tena katika Ufunuo 21 na 22 katika kutimiza kile ambacho Mungu alikusudia hapo awali katika Mwanzo 1 hadi 3, kama vile NT Wright anavyopenda kusema mara nyingi, akizungumzia mada hii, kwamba siku moja, Mungu atatatua jambo zima.

Mungu ataweka kila kitu sawa, yaani, uumbaji pamoja na ubinadamu. Kwa kweli, hii inatusaidia labda kuona kidogo jinsi sehemu iliyobaki ya Biblia itakavyokua, na hiyo ni karibu kwa urahisi na kwa ujumla, sehemu iliyobaki ya Biblia au Biblia nzima, Agano la Kale na Jipya pamoja, hukua katika muundo wa utatuzi wa migogoro. Hiyo ni, Mwanzo sura ya 3, tukiona Mwanzo 1 na 2, aina ya utangulizi wa uumbaji wa Mungu na nia yake kwa uumbaji na ubinadamu, sehemu ya maji inaonekana kuwa Mwanzo 3, ambapo dhambi huingia na kuharibu kila kitu na kusababisha mgogoro ambao sehemu iliyobaki ya Biblia itajibu kwa azimio hilo.

Tutaona azimio haliji kwa kitendo kimoja halisi wakati mmoja bali linakuja katika mfululizo wa vitendo halisi kama Mungu anavyofanya katika historia ili kuleta suluhu ya mgogoro. Muundo huu wa utatuzi wa migogoro unaonekana kuwapo katika nukuu ambayo nimeisoma hivi punde na Alexander. Hadithi inayofuata inahusu jinsi dunia itakavyokuwa tena mahali pa kuishi.

Hilo linadhania mgogoro ambao umesababishwa na dhambi katika Mwanzo sura ya 3. Sasa, Mungu atatatuaje mgogoro huo uliosababishwa na dhambi? Mungu atarejeshaje uumbaji kama mahali pa kukaa ambapo Mungu na watu wake watakaa katika uhusiano kati yao? Kwa hivyo tena, kwa Agano Jipya na Kale lote, Mungu atarejeshaje makusudi yake mema kwa wanadamu na uumbaji wake? Mungu atashughulikiaje matatizo ya dhambi na uovu? Watu wa Mungu, kama wabeba sanamu zake, wataishiaje kutimiza agizo lao la kujaza dunia na utawala wa Mungu na utukufu wa Mungu? Watu wa Mungu watakuwaje tena watu wake na Mungu awe Mungu wao? Mungu atachukuaje tena makao na watu wake duniani? Mungu ataletaje haya yote kupitia mbegu ya mwanamke? Mwanzo 3:15. Kwa maoni yangu, basi Agano Jipya na Kale lote litajibu hili. Sehemu iliyobaki ya Agano la Kale na Jipya itaanza kufichua mpango wa Mungu wa kujibu maswali haya, wa kuleta azimio, wa kuleta utimilifu kamili wa nia yake kwa uumbaji wake, hasa ubinadamu katika Mwanzo 1 na 2 ambao uliharibiwa na dhambi katika sura ya 3. Kwa hivyo tena, Mwanzo 1 na 2 si aina tu ya kitu cha kuanzisha hadithi ambacho unakiweka nyuma, na sehemu iliyobaki ya hadithi inaenda kwa njia yake. Hapana, Mungu hawezi na hataondoa mpango wake katika Mwanzo 1 na 3. Sehemu iliyobaki ya Biblia, au theolojia ya Agano Jipya, kwa upande mmoja, ni hadithi ya jinsi Mungu atakavyotimiza nia yake kwa ajili ya uumbaji wake kwa ajili ya ubinadamu katika Mwanzo sura ya 1 na 2. Mungu atafanyaje hivi? Sehemu iliyobaki ya Agano la Kale inayofikia kilele katika Agano Jipya itafichua mpango wa Mungu wa kukamilisha hili.

Kwa hivyo tunachotaka kufanya katika sehemu iliyobaki ya somo letu ni kuangalia mada kuu zinazohusiana na hili, mada kuu zilizoibuka kutoka kitabu cha Mwanzo,

sura ya 1 hadi ya 3 haswa, lakini mada zingine zilizoibuka pia, na angalia jinsi zinavyokuzwa katika Agano la Kale, jinsi zinavyokuzwa na kupata kilele chake katika Agano Jipya, haswa jinsi zinavyopata utimilifu wao wa kilele katika utu wa Yesu Kristo. Kama nilivyosema, tutazingatia zaidi Agano Jipya kwa sababu hii ni theolojia ya Agano Jipya, lakini haiwezekani kushughulika na theolojia ya Agano Jipya, kujenga theolojia ya Agano Jipya, bila kujua vielelezo vya Agano la Kale ambavyo inakuzwa. Sasa, jambo lingine la kukukumbusha ni kwamba tayari tumesema kwamba tunapofanya hivi, tunahitaji kufahamu na kuzingatia jinsi hii inavyokuzwa ndani ya mfumo wa mvutano ambao tayari lakini bado haujatokea.

Hiyo ni jinsi mpango wa Mungu, uliotarajiwa na kuahidiwa katika Agano la Kale, unavyotimizwa katika Agano Jipya, kwanza kabisa kwa njia iliyozinduliwa, kwa njia ambayo tayari, kwanza kabisa katika Yesu Kristo, na kisha kwa watu wake anaowaumba katika kanisa, na hatimaye jinsi hiyo inavyotimizwa katika uumbaji mpya, katika utimilifu ambao tunasoma kuuhusu katika sehemu kadhaa, lakini hasa Ufunuo 21 na 22. Kwa hivyo ndivyo sehemu iliyobaki ya kozi hii itakavyoendelea. Na ninachotaka kufanya ni kukutambulisha sehemu ya kwanza, mada ya kwanza ambayo nataka kuishughulikia, na hiyo ndiyo mada ya uumbaji na uumbaji mpya, au ardhi, katika Agano Jipya.

Lakini tena, kabla hatujaangalia sehemu ya Agano Jipya, tutarudi nyuma na, kuanzia na Mwanzo, tutaangalia Agano la Kale na jinsi linavyoendeleza dhana ya uumbaji, ardhi, na kutarajia uumbaji mpya kabla hatujaangalia jinsi hilo linavyotimizwa katika Agano Jipya, katika nafsi ya Yesu Kristo, na katika wafuasi wake, na watu wake, na hatimaye katika utimilifu wake katika uumbaji mpya, katika ukamilifu. Kwa hivyo, kama tulivyosema, theolojia ya Agano Jipya ni sehemu ya hadithi au hadithi ya Biblia inayoanzia Mwanzo sura ya 1 na 3, ambapo Mwanzo 1 na 3, kwa namna fulani, hufanya kazi kama mazingira ya Agano Jipya lote, na hasa kututambulisha kwenye mgogoro utakaotatuliwa katika sehemu nyingine ya Biblia. Na kwa muhtasari tu kile tulichokiangalia katika jinsi tunavyoshughulikia Mwanzo 1 na 3, katika Mwanzo 1 na 3, tunaona ubinadamu umeumbwa kwa mfano wa Mungu, na kama mfano wake unavyo, wanapaswa kufanya kazi kama watawala wake wasaidizi.

Yaani, wanapaswa kuwakilisha utawala wa Mungu katika uumbaji wote. Wanapaswa kutumia mamlaka kama mwakilishi wa Mungu katika uumbaji wote, katika dunia nzima. Yaani, hatimaye wanapaswa kueneza utukufu wa Mungu na utawala wake katika uumbaji wote.

Na hivyo, ardhi ni zawadi ya neema ambayo Mungu huwapa watu wake. Anaumba mazingira au mahali pazuri kwa ajili ya makazi ya wanadamu. Lakini Mungu anawaweka katika bustani, ambayo itakuwa mahali patakatifu, makao ya Mungu.

Mungu anawaweka bustanini ili kufurahia uwepo wa Mungu pia. Na kuna baraka kwa kutii amri ya Mungu, lakini kuna laana kwa kukataa kutii amri ya Mungu. Na hivyo,

Adamu na Hawa hatimaye wataeneza utawala wa Mungu, utukufu wake, na uwepo wake katika uumbaji wote kwa kutoa watoto wengine wenye picha ambao watajaza dunia nzima kwa utukufu na utawala wa Mungu.

Kwa kweli, Greg Beal amesema kwamba Adamu angepanua Bustani ya Edeni. Mungu anawaweka Adamu na Hawa katika bustani hiyo ili kupanua bustani ya Edeni na hatimaye kuizunguka dunia nzima. Lakini kama tulivyoona badala yake, Adamu na Hawa wanafukuzwa kutoka Bustani ya Edeni kwa sababu ya dhambi yao.

Katika Mwanzo 3, tunapata hadithi ya uhusiano wa mwanadamu na Mungu, lakini pia uwepo wake katika nchi, ambayo sasa imeharibiwa kwa sababu ya dhambi ya mwanadamu. Kwa hivyo, hadithi iliyobaki itatoa suluhisho la shida hii. Na angalau kuhusiana na mada hii ni jinsi gani Mungu atarejesha uumbaji na jinsi gani Mungu atawaweka watu wake katika uumbaji, kurudi katika nchi ambayo amewapa, ambapo Mungu mwenyewe atashiriki uwepo wake, atashiriki uwepo wake na watu wake.

Mada ya kwanza ninayotaka kuiangalia ni uumbaji, uumbaji mpya, na ardhi katika Agano Jipya. Sasa, tena, sitaki kutumia muda mwingi nikipitia nyenzo tulizoziangalia kutoka Mwanzo 1-3, lakini kuna vipengele vyake ambavyo tunahitaji kuvipitia tena na labda hata kuviendeleza kwa undani zaidi. Lakini kimsingi, tuliona katika Mwanzo 1-2 Mungu anaumba mazingira yanayofaa kwa kuwepo kwa mwanadamu.

Anaumba ardhi, dunia, kama zawadi ambayo atawapa watu wake, lakini kitu ambacho nchi ambayo atakaa nao juu yake. Kama nilivyosema, nimeepuka kimakusudi masuala ya umri wa dunia na kama ni siku halisi ya saa 24 au siku saba, sita halisi ya saa 24 au kama hizo zinaashiria kitu kingine. Sijajaribu kupatanisha hili na data ya kisayansi.

Sina nia ya kufanya hivyo kwa sasa kwa sababu nina uhakika kwamba labda hii sio kazi ya mwandishi. Sio kwamba Mwanzo 1-2 haina mengi ya kusema kuhusu baadhi ya masuala hayo, lakini hiyo sio kazi ya mwandishi hasa. Badala yake, kile mwandishi anachoonekana kufanya, kama nilivyokwisha sema, ni kwamba mwandishi anaonekana kuwasilisha uumbaji kama zawadi ya Mungu ya ardhi kwa watu wake na kuunda kitu ambacho kitafaa kwa maisha na kwa ajili ya starehe ya watu wake.

Kwa kweli, msomi mmoja wa Agano la Kale kutoka Chuo cha Wheaton, John Walton, amebishana kama mtu anakubaliana na kila kitu au la na, nadhani, ametoa hoja nzuri kwamba simulizi la uumbaji kimsingi lina utendaji. Sio kwamba halishughulikii masuala ya jinsi vitu vilivyotokea au uwepo halisi wa mpangilio uliowambwa, lakini kimsingi, tena, kwamba uumbaji una utendaji. Uumbaji unafanywa ufaa kwa uwepo wa watu wa Mungu na Mungu aishi kati yao.

Kwa hivyo, hii si tu kuhusu asili ya ulimwengu. Sio kujibu maswali yetu tu: uumbaji ulitokeaje? Badala yake, inasimulia zawadi ya neema ya Mungu ya ardhi kwa watu

wake na nia ya Mungu ya kukaa na watu wake katika nchi hii ambayo ameiumba na sasa amewapa. Huu ni mwanzo wa motifu ya ardhi ambayo itakuwa na jukumu muhimu katika sehemu nyingine za Agano la Kale na Agano Jipya.

Kwa hivyo, tutaanza kuangalia mada tena, tukiangalia kwa undani zaidi, labda katika Mwanzo sura ya 1 na 2, lakini tukiangalia baadhi ya fasihi ya kinabii na jinsi mada ya nchi inavyoendelezwa na kuendelea kuibuka, na kisha jinsi hiyo inavyoendelezwa katika suala la ardhi na uumbaji na uumbaji mpya katika Agano Jipya pia.

Huyu ni Dkt. Dave Mathewson katika mfululizo wake wa mihadhara kuhusu Theolojia ya Agano Jipya. Hii ni kipindi cha 2, Mwanzo wa Theolojia ya Agano Jipya katika Mwanzo 1-3.